Wat is de tweede breuklijn in RutteVier?

Posted on 18 juni 2022 by Eduard Bomhoff

Het VVD-congres stemde tegen de eigen stikstof-minister. Die verklaarde dat ze volledig vasthoudt aan haar doel, charmant omschreven als 'er komen nog veel boeren aan de beurt'.

Die kloof wordt de komende tijd dus dieper, want de VVD-meerderheid is zeer gemotiveerd om door te gaan, maar de minister steekt haar kop in het zand, en dan bij voorkeur in het zand noord (De nitraatconcentratie onder zandgronden in Zand noord (de provincies Groningen, Friesland en Drenthe) is veel lager dan onder deze gronden in Zand midden (de provincies Gelderland, Overijssel en Utrecht) en Zand zuid (Limburg en Noord-Brabant).

Carola Schouten, van armoede en pensioenen

De tweede breuklijn in het kabinet staat scherp gemarkeerd in een lang interview met minister Carola Schouten (Vrij Nederland van 2 juni). Interviewer Jonah Falke: '70 procent van de mensen geeft nog best veel geld uit aan horeca, reizen; het

inhaaleffect door corona. Daaronder maakt 30 procent van de mensen zich ernstig zorgen over de hoge inflatie en hun rekeningen'.

De minister: 'Precies daar voel ik een opdracht voor mezelf om een brug te slaan tussen die groepen. Misschien is dat te groot of megalomaan. Maar voor sommigen is het leven niet zo vanzelfsprekend. Ik vind het zelf ook best bizar dat je in een hoogopgeleide, welvarende bubbel terecht kunt komen, en als je daar zit, zit je goed. Ik heb het idee dat de generatie voor ons daar toch wat gemêleerder in was.'

Carola Schouten – met eigen ervaring als bijstandsmoeder en nu minister voor armoedebeleid en pensioenen – heeft het hart op de goede plaats, maar is afhankelijk van ambtenaren van Sociale Zaken die in de Haagse pikorde lager staan dan de ambtenaren van Financiën die de ministers mogen souffleren: 'dat de overheid [de inflatie en de dure energie] niet allemaal kan oplossen. We moeten allemaal verstandig omgaan met onze portemonnee.'

Schudden aan de portemonnee

Dat wordt wanhopig schudden aan een lege portemonnee voor de 30 procent met een lager inkomen, want een volle tank benzine is nu al 112 euro en de energienota kan komende winter uitkomen op 3 à 400 euro per maand.

Ja, met deze regering worden we allemaal armer, maar de ambtenaren van Financiën en van De Nederlandsche Bank gaan er aan voorbij dat dure benzine, dure energie en duur voedsel de 30 procent veel harder treft dan de elite met hun elektrische auto's en hun comfortabel thuiswerken. Dat een zak koekjes goedkoper is dan een kilo appels is niet zo belangrijk voor de 70 procent, maar bepaalt in de komende winter wat de kinderen van de 30 procent gaan consumeren.

De ambtenaren van Financiën (armoedebeleid) en DNB (pensioenen) zijn er tot nu toe in geslaagd om minister Schouten in het gareel te houden met hun drie harde dogma's

1. Er is 25 miljard voor stikstofbeleid (3000 euro per huishouden), maar geen geld voor hulp met dure energie.

2. De 30 procent met de lagere inkomens moet wachten tot volgend jaar en pas dan is er misschien zicht op een belastingverlaging voor de lagere inkomens.

3. De pensioenen blijven dit jaar 35 procent achter bij de geldontwaarding, maar kunnen niet worden gecorrigeerd.

In het kort: (1) heeft niets te maken met prudent begrotingsbeleid maar is een politieke keuze; (2) niet meer dan een zoethouder met weinig kans van implementatie; en (3) een schandaal dat al vijftien jaar door halsstarrigheid van DNB wordt gevoed.

Lezers van Wynia's Week zullen hopen dat dogma (1) wankelt nu een meerderheid van de VVD de stikstof-onzin heeft afgestemd. Wat de mogelijke belastingverlaging in 2023 betreft zijn er twee redenen voor scepsis: allereerst, de giftige combinatie van dertig jaar oude computersystemen bij de Belastingdienst en een Tweede Kamer die te vaak komt met nieuwe, gebrekkig doordachte, verdere complicaties.

Dat maakt een nieuwe tabel per 1 januari 2023 onwaarschijnlijk, zeker nu politici ook nog roepen om invoering van een 'negatieve inkomstenbelasting', waarbij huishoudens die straks minder dan nul euro verschuldigd zijn, vanaf januari profiteren van dat lagere tarief in de vorm van een (maandelijkse?) uitkering.

Wie betaalt de belastingverlaging?

Ook is een belastingverlaging, maar dan uitsluitend voor de lagere inkomens, moeilijk omdat die moet worden afgebouwd voor de hogere inkomens. Maar op dit moment is het marginale tarief al gemiddeld 80 procent voor inkomens tussen 23.000 en 39.000 euro.

Wordt die 80 procent 90 procent door het afbouwen van een nieuwe korting voor de lagere inkomens, dan besluiten nog meer mensen om minder uren te gaan werken (en nu al is het aantal gewerkte uren in Nederland het laagste in de EU. Dit is ook waarom ik hier pleit voor een algemene steun voor iedereen via de energienota in plaats van een gecompliceerde opdracht aan de belastingdienst).

En dan de pensioenen. Minister Schouten heeft op 31 maart in de Kamercommissie beweerd: 'Uit onderzoek van het CPB en Netspar blijkt dat de nieuwe pensioenregelingen voor deelnemers, zowel jonggepensioneerd en middengroepen, een beter perspectief op pensioen opleveren'. Dat is fout: het CPB heeft in 2018 beweerd dat met de nieuwe pensioenwet de pensioenen gemiddeld iets lager worden, als prijs voor meer zekerheid, maar de CPB-auteur van die berekening heeft vorig jaar de fouten toegegeven.

De pensioenen worden zekerder (althans in nominale termen dus zonder compensatie voor inflatie) maar heel veel lager. De juristen bij DNB – gefixeerd op zeker, blind voor heel veel lager – zijn de aanjagers van de nieuwe pensioenwet – maar hebben nog nooit kunnen (of willen) presenteren hoeveel lager de pensioenen zullen worden, en of een beetje extra nominale zekerheid die prijs waard is.

Kamerlid Bart van Kent (SP) zei in de commissie: 'Ik vraag de minister welke conclusies zij trekt uit het feit dat alle grote gepensioneerden- en seniorenorganisaties afstand nemen van de wet en dat zij die onacceptabel vinden.' Minister Schouten had natuurlijk moeten beloven om aan de gepensioneerden te vragen hoe zij dan wel een betere toekomst zien voor hun pensioenen, maar kwam in plaats daarvan met het slappe antwoord: 'Ik vind het jammer dat gepensioneerden zich zo nadrukkelijk hebben uitgesproken'.

Twee breuklijnen

Daar staan we dan. De VVD-leden stemmen tegen de stikstofonzin, en de minister-president geeft het advies dat zijn partijgenoten 'natuurlijk' hun lidmaatschap kunnen opzeggen. Alle ouderenorganisaties zijn fel tegen de nieuwe pensioenwet van DNB, en de minister voor pensioenen vindt dat 'jammer'.

Zo zijn er dus twee breuklijnen. Eén over de stikstof, met D66 aan een kant tegen een meerderheid bij de VVD en een groeiend verzet in de provincies bij het CDA. En een tweede breuklijn bij armoedebeleid en pensioenen waar Carola Schouten toch ooit haar fatsoen moet laten prevaleren over wat de ambtenaren van Financiën en DNB haar voorschrijven.

Het is nog niet zo ver. De ambtenaren – waar D66 zeker de grootste aanhang heeft van alle partijen – blijven onvermurwbaar. VVD en CDA schuiven kritiek ter zijde. Mag dat standvastig heten? Of dom (stikstof), illusoir (vage belofte van andere belastingen in 2023) en harteloos (pensioenen)?

Wynia's Week *is ongebonden en onafhankelijk. De donateurs maken dat mogelijk. Wordt u ook sponsor van Wynia's Week? Dat kan* ***HIER****. Hartelijk dank!*